

บทความวิจัย (Research Article)

กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เศรษฐกิจฐานราก
ตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัยThe Promotion and Development Process for Grassroot Economic
Products in Thai Chana Suek Sub-district, Thung Saliam District,
Sukhothai Provinceพรชัย ปานทุ่ง
Pomchai Pantung

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนตำบลไทยชนะศึกแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ กลุ่มทอผ้าจำนวน 3 คน และกลุ่มจักสานใบตาล จำนวน 3 คน รูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ รูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาล และผู้บริโภค จำนวน 100 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1) บริบทชุมชน 2) การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมชุมชน 3) สร้างแนวคิดและการทดสอบ 4) พัฒนาด้านแบบผลิตภัณฑ์ 5) สร้างกลยุทธ์ทางการตลาด 6) ประเมินผลกระทบทางสังคมจากการลงทุนอยู่ที่ 20.59 ความพึงพอใจผู้บริโภคต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ในด้านประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม รูปร่างและรูปทรง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19 (S.D. = 0.46)

คำสำคัญ: กระบวนการส่งเสริม พัฒนาผลิตภัณฑ์ เศรษฐกิจฐานราก

Abstract

This research aimed to study the promotion and development process for products from folk wisdom in Thai Chana Suek Subdistrict based on community participation, along with the assessment of social return on investment (SROI). An interview form, a survey form, and a questionnaire were used for data collection. The samples were selected by purposive sampling, i.e., 3 from the fabric weaving group, 3 from the sugar palm leaf wickerwork group, and 100 consumers. The data was analyzed by percentage, mean, and standard deviation.

The research results showed that the guidelines on product promotion and development process were divided into 6 aspects, i.e., 1) community context; 2) the analysis of community cultural products; 3) conceptualization and test; 4) prototype development; 5) marketing strategies; 6) and assessing social impacts of investment at 20.59. Consumer satisfaction toward product design in terms of utilization, attractiveness, shapes, and forms was high ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = 0.46).

Keywords: Promotion, Products development, Economic foundation

บทนำ

เศรษฐกิจฐานราก คือ ระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นที่สามารถพึ่งตนเอง มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ทั้งสังคม ผู้คนในชุมชนวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน นอกจากนี้ เศรษฐกิจฐานรากจะต้องมีแนวทางการพัฒนาและการจัดการโดยชุมชนท้องถิ่นให้ครบวงจรมากที่สุด มีการสร้างทุนและกองทุนที่เข้มแข็ง มีการผลิตพื้นฐาน การแปรรูป การบริการ การตลาด การผลิตอาหาร และความจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ สำหรับคนในพื้นที่อย่างพอเพียง และพัฒนาเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม หรือเป็นธุรกิจของชุมชน (คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์เศรษฐกิจฐานราก, 2559) แนวทางประการหนึ่งที่จะสร้างความเจริญแก่ชุมชนให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองให้ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น สามารถจำหน่ายในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ โดยมีหลักการพื้นฐาน 3 ประการ คือ 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local Yet Global) 2) พึ่งพาตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self – Reliance Creative) 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) นอกจากนี้ ผลิตภัณฑ์ไม่ได้หมายถึง ตัวผลิตภัณฑ์อย่างเดียวแต่เป็นกระบวนการทางความคิดรวมถึงการบริการ การดูแล การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น จุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก (สำนักงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิสาหกิจชุมชน, 2562)

ในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ศึกษาชุมชนตำบลไทยชนะศึก อำเภอร่องเสือภูมิ จังหวัดสุโขทัย สัมภาษณ์ วรภูมิ อินคามา (สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2564) พบว่า ชุมชนบ้านไทยชนะศึก ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มไทยล้านนาที่อพยพมาจากจังหวัดลำปาง มีอาชีพหลักด้วยการปลูกข้าว ทำสวนผลไม้ อาชีพเสริมในเวลาว่างเว้นจากอาชีพหลักด้วยการทอผ้า สานกระติบข้าวเหนียว และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชุมชนที่สืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น แต่ปัญหาที่พบ คือ รูปแบบของผ้าทอของชุมชนขาดการส่งเสริมการพัฒนาให้มีรูปแบบที่หลากหลาย ลวดลายที่ผลิตส่วนใหญ่จะเป็นลายดอกแก้วที่ผลิตขึ้นเพียงรูปแบบเดียว ในส่วนผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาลที่นำมาผลิตส่วนใหญ่จะสานกระติบข้าวเพื่อใช้ในครอบครัว และส่งขายในชุมชนเท่านั้น ซึ่งกลุ่มผู้ผลิตได้สะท้อนถึงปัญหาและความต้องการที่จะปรับรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์และเครื่องจักสานจากใบตาล ผู้วิจัยได้เล็งเห็นปัญหาและความต้องการของชุมชน จึงได้ศึกษาและหาแนวทางการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ให้มีหลากหลายมากขึ้น โดยนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนตำบลไทยชนะศึกแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษากระบวนการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เศรษฐกิจฐานราก ตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจาก 1) กลุ่มผู้ผลิตทอผ้าจำนวน 3 คน และงานจักสานใบตาล จำนวน 3 คน ที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี 2) รูปแบบผลิตภัณฑ์เดิมของชุมชน จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ คือ ผ้าทอพื้นเมือง และงานจักสานจากใบตาล และ 3) ผู้บริโภค จำนวน 100 คน โดยเป็นนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย

ตัวแปรที่ทำการศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 1) การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ 3) ผลิตภัณฑ์เศรษฐกิจฐานรากชุมชนตำบลไทยชนะศึก

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอและผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาล และ 2) ความพึงพอใจผู้บริโภคต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ในด้าน 2.1) ประโยชน์ใช้สอย 2.2) ความสวยงาม และ 2.3) รูปร่างและรูปทรง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือการวิจัยมี ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้จัดสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนตำบลไทยชนะศีกกลุ่มผ้าทอและกลุ่มจักสานจากใบตาลในด้าน 1) มีเนื้อหาภูมิหลังทางวัฒนธรรม 2) สื่อสารความเป็นวัฒนธรรมพื้นถิ่นชัดเจน 3) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แปลกใหม่ 4) องค์ประกอบทางศิลปะ และสุนทรียศาสตร์ 5) ผลกระทบต่อผู้ใช้งาน และ 6) ความเป็นไปได้ในเชิงพาณิชย์ และข้อมูลผลกระทบการสังคมจากการลงทุน
2. แบบสำรวจ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสำรวจเพื่อนำไปเก็บข้อมูลผลิตภัณฑ์สิ่งทอและผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาลในด้าน วัสดุและกรรมวิธีการผลิต ลวดลายสีสันท รุปร่างและรูปทรงผลิตภัณฑ์
3. แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อนำไปประเมินความพึงพอใจผู้บริโภคต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอและผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากใบตาลในด้าน 1) ประโยชน์ใช้สอย 2) ความสวยงาม และ 3) รูปร่างและรูปทรง

การรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ด้วยตนเอง โดยสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์กลุ่มผ้าทอและกลุ่มจักสานจากใบตาลในประเด็น 1) บริบทชุมชน ประกอบด้วยสภาพพื้นที่ ประชากร ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประกอบด้วย การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมชุมชน สร้างแนวคิดและการทดสอบ พัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ สร้างกลยุทธ์ทางการตลาด ประเมินผลกระทบทางสังคมจากการลงทุน และ 3) การประเมินความพึงพอใจผู้บริโภคต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอและผลิตภัณฑ์ใบตาล ด้วยวิธีการจดบันทึก ถ่ายภาพประกอบการวิจัย ประเมินความพึงพอใจด้วยแบบสอบถามในประเด็นประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม รูปร่างและรูปทรง ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด 4 หมายถึง พึงพอใจมาก 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550)

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ สํารวจ และสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์บริบทชุมชน 2) วิเคราะห์กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) วิเคราะห์ความพึงพอใจผู้บริโภคต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ 3.1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประกอบอาชีพ และรายได้ต่อเดือน 3.2) ประเด็นความพึงพอใจในด้านประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม รูปร่างและรูปทรง และ 3.3) ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ยดังนี้ 4.50 – 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด 3.50 – 4.49 อยู่ใน

ระดับมาก 2.50 – 3.49 อยู่ในระดับปานกลาง 1.50 – 2.49 อยู่ในระดับน้อย 1.00 – 1.49 อยู่ในระดับน้อยที่สุด (ชูศรีวงศ์รัตน์, 2550)

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษากระบวนการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนตำบลไทยชนะศึกแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน ผลการศึกษาริบทุมนชุมชน ผลการวิจัย มีดังนี้

ด้านที่ 1 กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชน จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ดำเนินงานได้แก่ กลุ่มผ้าทอและกลุ่มจักสานจากใบตาล ตำบลไทยชนะศึก โดยมีสรุปผลได้ดังนี้

1. บริบทชุมชน พบว่า จังหวัดสุโขทัยมีอาณาเขตติดต่อกับอาณาจักรล้านนา ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดลำปาง จังหวัดแพร่ จึงทำให้ประชากรมีการย้ายถิ่นฐานมายังพื้นที่อำเภอทุ่งเสลี่ยม การย้ายถิ่นฐานก็เพื่อมาอาศัยอยู่ในเขตที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ทำไร่ทำนา หาเลี้ยงชีพภายในครอบครัว มีประเพณี วัฒนธรรม ภาษาพูด (คำเมือง) ที่เหมือนกับคนภาคเหนือ อาชีพของประชากรส่วนใหญ่จะปลูกพืชไร่ พืชสวน ได้แก่ ไร่ถั่วลิสง สวนลำไย และอาชีพที่สำคัญคือ การปลูกข้าว และเลี้ยงสัตว์เพื่อนำมาใช้ในการบริโภคในครอบครัว

ทุ่งเสลี่ยม เป็นภาษาล้านนา หมายถึง ทุ่งต้นสะเดา ซึ่งเป็นพืชที่นิยมนำดอกและยอดใบอ่อนมาประกอบอาหาร จากจดหมายเหตุเมืองสวรรคโลก พ.ศ. 2428 ระบุว่า มีลาลำปางพาครอบครัวมาหาเสบียงที่บริเวณทุ่งเสลี่ยม ซึ่งเป็นเขตปกครองของเมืองสวรรคโลก ต่อมาเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2500 ได้รับการยกฐานะจากตำบลทุ่งเสลี่ยม อำเภอสวรรคโลก ขึ้นเป็นกิ่งอำเภอทุ่งเสลี่ยม ต่อมาวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2502 จากกิ่งอำเภอถูกยกกระดบเป็นอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย

ชุมชนไทยล้านนาตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม เคยเป็นเส้นทางที่มีความสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ระหว่างอาณาจักรสุโขทัย และอาณาจักรล้านนา ร่องรอยที่ถูกทำเป็นถนนสายหลักในการเดินทางไปยังอำเภอเถิน จังหวัดลำปางจนถึงปัจจุบัน ที่เรียกว่า ถนนพระร่วง ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นเส้นทางค้าขายและเส้นทางเดินทัพจากเมืองบางขลังผ่านทางชุมชนไทยชนะศึกบริเวณกัวเจ๋งนาไปทางหอบ การอพยพย้ายถิ่นของชุมชนและอาศัยอยู่ร่วมกันจากเดิมเป็นชุมชนเล็ก ๆ ในบริเวณที่ราบลุ่ม มีลำน้ำแม่มอกไหลผ่าน ชาวบ้านกลุ่มแรกจากเมืองเถิน จังหวัดลำปาง ประมาณ 300 คน เดินทางมาทำมาหากินและเริ่มตั้งถิ่นฐาน (เอี่ยม ปัญญา และคณะ, 2560)

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ทางกายภาพ ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีภูเขาบ้างบางส่วน พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการทำการเกษตร มีแม่น้ำลำคลอง มีป่าไม้ ป่าชุมชนที่ยังอุดมสมบูรณ์ ซึ่งชุมชนตำบลไทยชนะศึกมีเส้นทางคมนาคมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1048 เป็นเส้นทางเชื่อมการคมนาคมจากอำเภอสวรรคโลกถึงอำเภอทุ่งเสลี่ยม ซึ่งมีอาณาเขตทิศเหนือติดกับ ตำบลบ้านแก่ง อำเภอศรีสัชนาลัย ทิศตะวันออกติดกับตำบลบ้านใหม่ไชยมงคล ทิศใต้ติดกับตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ ทิศตะวันตกติดกับ ตำบลทุ่งเสลี่ยม

สภาพทางประชากร และสังคม มีประชากรประมาณ 8,108 คน นับถือศาสนาพุทธศาสนาอื่นส่วนมากร้อยละ 95 พูดภาษาพื้นเมือง (คำเมือง) มีสถานศึกษา 8 แห่ง ระบบสาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมตำบล ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ประชากรร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตทางเกษตรที่สำคัญได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ถั่วลิสง พืชตระกูลถั่ว ไม้ผลและไม้ยืนต้น มีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตร และวัฒนธรรม มีกลุ่มอาชีพนอกเหนือจากการทำเกษตร คือ งานจักสาน และแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง

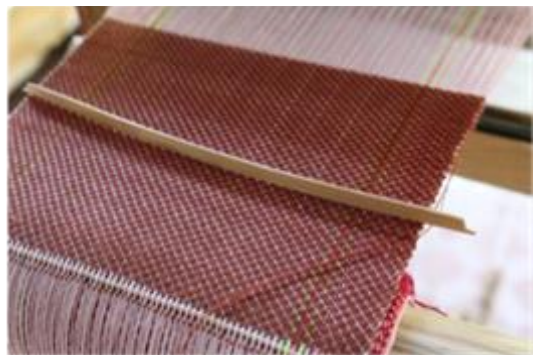
ประเพณีและงานประจำปี ที่สืบทอดกันมา ได้แก่ ประเพณีปีใหม่เมือง หรือวันสงกรานต์ สืบชะตา สะเดาะเคราะห์ วันผู้สูงอายุ ปอยลูกแก้ว กินข้าวสลาก กินข้าวจีข้าวหลาม แห่ครัวตาน บุญปอยพระสังข์ หรือปอย

ข้าวสังข์ แห่เทียนเข้าพรรษา เดือนยี่เป็ง บุญบั้งไฟ ลอยกระทง และตักบาตรเทโวโรหนะ (องค์การบริหารส่วนตำบลไทยชนะศึก, 2562)

2. การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมชุมชน โดยผู้วิจัยศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอและผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาล ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต ลวดลายสีสันทัน ร้างและรูปทรงผลิตภัณฑ์ และหลักการพิจารณาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมไทย (Cultural Product of Thailand : CPOT) ประเภทสร้างสรรค์ สรุปผลได้ดังนี้

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

1. วัสดุและกรรมวิธีการผลิต พบว่า วัสดุที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ เส้นด้ายฝ้าย เส้นด้ายเรยอน และกึ่งพื้นบ้าน
2. ลวดลายสีสันทัน พบว่า กลุ่มทอผ้านิยมทอลวดลาย 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) ลายดอกแก้ว (4 ตะกรอ) 2) ลายขัดเส้นด้ายย้อมด้วยสีสังเคราะห์ และย้อมด้วยสีจากธรรมชาติ ดังภาพ 1

ภาพ 1 ลวดลายสีสันทันผ้าทอของกลุ่มผ้าทอ ตำบลไทยชนะศึก

3. รูปร่างและรูปทรงผลิตภัณฑ์ พบว่า ผลิตภัณฑ์สิ่งทอประกอบด้วย เสื้อผ้า ถุงย่าม และของที่ระลึก ดังภาพ 2

ภาพ 2 ผลิตภัณฑ์สิ่งทอของกลุ่มผ้าทอ ตำบลไทยชนะศึก

จากผลิตภัณฑ์สิ่งทอและผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาล ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำมาพิจารณาตามหลักเกณฑ์คัดสรรผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมไทย (CPOT) ประเภทสร้างสรรค์ สรุปผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังตาราง 1 และ 2

(1)

(2)

ภาพ 3 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ (1) ลายดอกแก้ว (2) ลายแข่งบริเวณขอบผ้า

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์สิ่งทอตามหลักการพิจารณาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมไทย (CPOT) ประเภทสร้างสรรค์

แนวทางพิจารณา	วิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ชุมชน
1. มีเนื้อหาภูมิหลังทางวัฒนธรรม	ชุมชนตำบลไทยชนะศึกเป็นประชากรส่วนใหญ่มีบรรพบุรุษที่อพยพมาจากกลุ่มไทยล้านนา ยังคงสืบสานวิถีการทอผ้าไว้ใช้ในครัวเรือน และจำหน่าย ลวดลายผ้าที่ทอและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนคือลายดอกแก้ว ทอด้วยเทคนิคแบบ 4 ตะกรอ ช่วงขอบผ้ามีการทอด้วยเส้นด้ายสีแดง สีน้ำเงิน เป็นแนวยาวเรียกว่า ลายแข่ง รูปผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้แก่ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าถุง ผ้าห่ม และถุงย่าม
2. สื่อสารความเป็นวัฒนธรรมพื้นถิ่นชัดเจน	ผ้าทอลวดลายดอกแก้ว และลายแข่งด้วยเส้นด้ายสีแดง สีน้ำเงิน สีเหลือง
3. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แปลงใหม่	มีการพัฒนาการย้อมสีจากธรรมชาติ วัสดุที่นำมาย้อม ได้แก่ เปลือกต้นลำไยที่เป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน และมีการออกแบบลวดลายใหม่ รูปผลิตภัณฑ์ได้แก่ เสื้อผ้า ของที่ระลึก เป็นต้น
4. องค์ประกอบทางศิลปะ และสุนทรียศาสตร์	ลวดลายดอกแก้ว คือ รูปทรงสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด วางซ้อนกัน และเรียงเป็นแถวต่อเนื่องกันเป็นแถวตลอดผืนผ้า
5. ผลกระทบต่อผู้ใช้งาน	1. สร้างรายได้ให้กับครอบครัว 2. ผ้าที่ย้อมสีจากธรรมชาติไม่มีผลกระทบต่อผู้ใช้ 3. รักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. ความเป็นไปได้ในเชิงพาณิชย์	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้แก่ เสื้อผ้า ของที่ระลึก ผ้าถุง ผ้าห่ม และถุงย่าม

ผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาล

1. วัสดุและกรรมวิธีการผลิต พบว่า วัสดุที่ใช้ ได้แก่ ใบตาล เชือก การผลิตผู้ผลิตจะนำใบตาลที่ตัดมานำก้านใบออกแล้วตากแดดให้แห้ง นำใบตาลไปตัดให้ได้เท่ากันแล้วสานตามแบบ

2. ลวดลายสีสันทัน พบว่า รูปแบบลวดลายเกิดจากการสานขัดสีธรรมชาติของใบตาล ไม่นิยมย้อมสีเพราะผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จะมีไว้สำหรับบรรจุน้ำอาหาร

3. รูปร่างและรูปทรงผลิตภัณฑ์ พบว่า รูปทรงผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มจักสานนิยมขึ้นรูปเป็นสี่เหลี่ยม ผลิตภัณฑ์ได้แก่ กระติบใส่ข้าวเหนียว และของที่ระลึก ดังภาพ 4 - 5

ภาพ 4 ผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาลของกลุ่มจักสาน ตำบลไทยชนะศึก

ภาพ 5 ลวดลายสานผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาล

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาลตามหลักการพิจารณาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมไทย (CPOT) ประเภทสร้างสรรค์

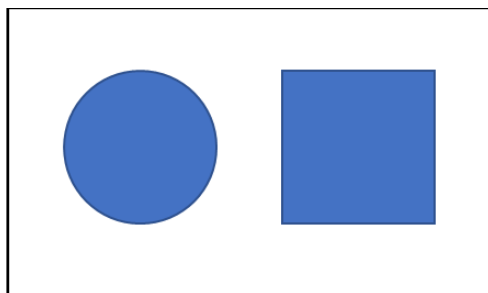
แนวทางพิจารณา	วิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ชุมชน
1. มีเนื้อหาภูมิหลังทางวัฒนธรรม	วัฒนธรรมการกินของชุมชน อาหารประกอบด้วยข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก มีน้ำพริก เช่น น้ำพริกหนุ่ม น้ำพริกอ่อน มีแกงหลายชนิด เช่น แกงโฮะ แกงแค แกงฮังเล นอกจากนั้นยังมี แหนม ไข่อั่ว แคบหมู และผักต่าง ๆ สภาพอากาศก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้อาหารพื้นบ้านเป็นเหตุผลให้อาหารส่วนใหญ่มีไขมันมาก เช่น เพื่อช่วยให้ร่างกายอบอุ่น อีกทั้งการที่อาศัยอยู่ในหุบเขาและบนที่สูงอยู่ใกล้กับป่า ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ข้าวเหนียวชุมชนนิยมนำใบตาลมาสานเป็นกล่องข้าวที่เรียกว่า กระติบข้าว
2. สื่อสารความเป็นวัฒนธรรมพื้นถิ่นชัดเจน	วัสดุที่นำมาผลิตเป็นวัสดุในท้องถิ่น และเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการกินของชุมชนในท้องถิ่น
3. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แปลกใหม่	มีการปรับขนาดให้เล็กลง เพื่อทำเป็นต่างหู เพิ่มเส้นด้ายเป็นพู่ให้มีความสวยงามมากขึ้น
4. องค์ประกอบทางศิลปะ และสุนทรียศาสตร์	ลวดลายการสานเป็นลายขัด มีความสม่ำเสมอขนาดของใบตาล ทำให้มีความสวยงาม มีความประณีต สีสันเป็นธรรมชาติ มีขนาดเท่ากันทุกชิ้น
5. ผลกระทบต่อผู้ใช้งาน	1. สร้างรายได้ให้กับครอบครัว 2. ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3. รักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. ความเป็นไปได้ในเชิงพาณิชย์	มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นของที่ระลึก เช่น ต่างหู

3. สร้างแนวคิดและการทดสอบ ผู้วิจัยได้ดำเนินจัดเวทีประชุมเสวนาเชิงปฏิบัติการในการสร้างแนวคิดในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอและผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาลแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นแล้วสรุปแนวคิดร่วมกัน พบว่า 3.1) ในการพัฒนาลวดลายสิ่งทอ

ได้มาจากแนวคิดดอกสะเดา (ภาพ 6 (1)) ซึ่งเป็นพืชที่เดิมมีอยู่มากจนนำมาเป็นชื่ออำเภอทุ่งเสลี่ยม และผสมผสาน ลวดลายxonari แล้วมีการจัดองค์ประกอบให้เกิดสุนทรียะทางศิลปะ และ 3.2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาล โดยนำรูปแบบเดิมคือรูปทรงสี่เหลี่ยม ซึ่งเป็นรูปทรงเรขาคณิต ทรงกลม และรูปทรงสี่เหลี่ยม มาสร้างเป็นแนวคิดในการออกแบบ และแต่งรูปทรงมี 3 ขนาด ดังภาพ 6 (2)

(1)

(2)

ภาพ 6 แนวคิดในการพัฒนา (1) ดอกสะเดา (2) รูปทรงเรขาคณิต

4. พัฒนาด้านแบบผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการพัฒนา ลวดลายสิ่งทอและผลิตภัณฑ์จากสานจาก ใบตาลมาดำเนินการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ โดยกระบวนการดังนี้ 1) วิเคราะห์และถอดแบบแนวคิด 2) จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดองค์ความรู้การสร้างลวดลายด้วยเทคนิคผ้าทอยกดอก และรูปทรงผลิตภัณฑ์ใบตาล 3) ประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ 4) ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ และ 5) สร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบและนำไปผลิตเพิ่ม

4.1 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่พัฒนา ลวดลาย

ภาพ 7 แบบลวดลายผ้าทอยกดอก แนวคิดจากผสมผสานลวดลายดอกสะเดาและลายxonari

ภาพ 8 ผลิตภัณฑ์สิ่งทอลวดลายสะเดาผสมผสานลายxonari

4.2 ผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาลที่พัฒนาแล้ว

ภาพ 9 ผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาล

5. สร้างกลยุทธ์ทางการตลาด ผู้วิจัยได้นำแนวทางการส่งเสริมการขายออนไลน์ด้วยการสร้างองค์ความรู้ โดยกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีทักษะในด้านสื่อสาร คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ และรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ดังภาพ 10

ภาพ 10 แนวทางส่งเสริมการขายออนไลน์

6. ประเมินผลกระทบทางสังคมจากการลงทุน ผลจากวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment : SROI) โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ผลผลิต กระบวนการ ผลลัพธ์ ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลลัพธ์ที่เป็นตัวเงินที่เกิดขึ้น ในด้านการเปลี่ยนที่เกิดขึ้นจากผลกระทบ ตัวบ่งชี้ แหล่งที่มา ผลระยะเวลาที่เกิดขึ้น ระยะผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทันที ผลกระทบ ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์เปอร์เซ็นต์ปริมาณที่เข้าไปดำเนินงาน เปอร์เซ็นต์ความเสียหายที่เกิดขึ้น เปอร์เซ็นต์หน่วยงานอื่นมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง และผลลัพธ์จะลดลงต่อปี ซึ่งสรุปผลได้ดังตาราง 3 – 4

ตาราง 3 ผลประเมินผลลัพธ์ ตัวชี้วัด ส่วนเกิน ผลกระทบที่คล้ายคลึงกันได้ และผลลัพธ์ทดแทน

ผลลัพธ์ (Outcome/Impact)	ตัวชี้วัด (Indicators)	Deadweight (%)	Attribution (%)	Displacement (%)	Drop off (%)	ผลลัพธ์สุทธิ (บาท)
เกิดแหล่งเรียนรู้การ ย้อมสีจากครามใน จังหวัดสุโขทัย คุณภาพ ของผ้าทอยกดอกจาก การย้อมสีจากธรรมชาติ และรูปแบบสื่อที่ ส่งเสริมการขาย	รายได้ของสมาชิกกลุ่ม หัตถกรรมภูมิปัญญา ท้องถิ่นตำบลไทยชนะ ศึกรายได้ที่เกิดขึ้นจาก จัดจำหน่าย(บาท/กลุ่ม/ ปี)	70	0	80	10	8,100,000
รายได้จากนักท่องเที่ยว และการกระจาย เศรษฐกิจในชุมชน	รายได้ของสมาชิกกลุ่ม หัตถกรรมภูมิปัญญา ท้องถิ่นตำบลไทยชนะ ศึกรายได้ที่เกิดขึ้นจาก จัดจำหน่าย(บาท/กลุ่ม/ ปี)	90	0	80	10	135,000
เกิดวิจัยและนวัตกรรม ที่ส่งเสริมมูลค่าให้กับ ชุมชน	รายได้ของสมาชิกกลุ่ม หัตถกรรมภูมิปัญญา ท้องถิ่นตำบลไทยชนะ ศึกรายได้ที่เกิดขึ้นจาก จัดจำหน่าย (บาท/ กลุ่ม/ปี) และนวัตกรรม การย้อมสีจากคราม	90	0	80	10	600,000

จากตาราง 3 พบว่าผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประกอบด้วย กลุ่มทอผ้าตำบลไทยชนะศึกลงนักท่องเที่ยวหรือผู้เข้ารับบริการในชุมชน และโครงการของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามทั้งปีของบลงทุนรวมเท่ากับ 2,070,000 บาท ซึ่งผลลัพธ์มูลค่าคิดเป็น 8,835,000 บาทต่อปี

ตาราง 4 วิเคราะห์มูลค่าเงินลงทุนและผลลัพธ์จำแนกตามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมจำนวน 5 ปี โดยใช้อัตราคิดลดร้อยละ 2.5

	0	1	2	2	4	5
1. กลุ่มทอผ้า ตำบลไทยชนะศึก	8,100,000	8,100,000	7,290,000	6,561,000	5,904,900	5,314,410
2. นักท่องเที่ยว หรือผู้เข้ารับ บริการในชุมชน	135,000	135,000	121,500	109,350	98,415	88,573.50
3. มหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูล สงคราม	600,000	600,000	540,000	486,000	437,400	393,660
รวม	8,835,000	8,835,000	7,951,500	7,156,350	6,440,715	5,796,643.50
อัตราลดต่อปี	8,835,000	8,619,512.20	7,568,352.17	6,645,382.39	5,834,969.91	5,123,388.21
ผลรวมเปอร์เซ็นต์อัตราลดต่อปี						42,626,604.88
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (ผลรวมเปอร์เซ็นต์อัตราลดต่อปี - เงินลงทุน)						40,556,604.88
มูลค่าผลตอบแทนทางสังคมต่อจำนวนเงินที่ลงทุน (มูลค่าปัจจุบันสุทธิ/เงินลงทุน)						20.59

จากตาราง 4 พบว่า งบลงทุนในกิจกรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมเท่ากับ 2,070,000 บาท โดยจำแนกตามกิจกรรมจำนวน 5 ปี โดยใช้อัตราคิดลดร้อยละ 2.5 ผลลัพธ์โดยรวมทั้งหมดเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิ 40,556,604.88 บาท ซึ่งอัตราผลตอบแทนทางสังคมต่อการลงทุน 1 บาท เท่ากับ 20.59 บาท

ด้านที่ 2 ความพึงพอใจผู้บริโภคต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามพร้อมต้นแบบผลิตภัณฑ์ สิ่งทอและผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาลไปประเมินความพึงพอใจผู้บริโภคต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 100 คน โดยเป็นนักท่องเที่ยวในเขตอำเภอทุ่งเสลี่ยมบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ วัดพิพัฒน์มงคล และศูนย์หัตถกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลไทยชนะศึก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามผู้ที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63 อายุอยู่ในช่วง 20 – 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 35 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 37 ประกอบอาชีพบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 26 รายได้ต่อเดือน อยู่ในช่วง 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36 มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์สิ่งทอและผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาล สรุปได้ดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจผู้บริโภคต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ (n = 100)

ความพึงพอใจ	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอและใบตาล		
	เฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. ประโยชน์ใช้สอย			
1.1 ผลิตภัณฑ์มีการออกแบบเหมาะสมกับการใช้งาน	4.19	0.49	มาก
1.2 ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรง ง่ายต่อการใช้งาน	4.17	0.47	มาก
1.3 ผลิตภัณฑ์บอกถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน	4.12	0.51	มาก
1.4 ผลิตภัณฑ์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	4.25	0.44	มาก
1.5 สามารถเพิ่มมูลค่าวัสดุในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม	4.23	0.43	มาก
รวม	4.19	0.47	มาก
2. ความสวยงาม			
2.1 ลวดลายที่มีการผสมผสานกับรูปแบบลวดลายเดิมทำให้มีความแปลกใหม่ขึ้น	4.17	0.47	มาก
2.2 มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	4.17	0.47	มาก
2.3 มีการจัดองค์ประกอบลวดลายที่เหมาะสม	4.23	0.43	มาก
2.4 ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบของสีสันทันและลวดลายที่สวยงาม	4.18	0.49	มาก
2.5 ผลิตภัณฑ์มีความประณีต	4.04	0.49	มาก
รวม	4.16	0.47	มาก
3. รูปร่างและรูปทรง			
3.1 มีความแปลกใหม่ต่างจากเดิม	4.25	0.44	มาก
3.2 รูปแบบไม่ซ้ำซ้อน ง่ายต่อการผลิต	4.23	0.43	มาก
3.3 มีขนาดที่เหมาะสมต่อการผลิตและใช้งาน	4.23	0.43	มาก
3.4 สามารถผลิตในเชิงพาณิชย์ได้	4.23	0.45	มาก
3.5 รูปแบบผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด และดูแลรักษาได้ง่าย	4.13	0.53	มาก
รวม	4.23	0.45	มาก
สรุปรวม	4.19	0.46	มาก

จากตาราง 5 พบว่าความพึงพอใจผู้บริโภคต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอและผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาลสรุปรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19 (S.D. = 0.46) เมื่อแยกออกเป็นรายประเด็นความพึงพอใจที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านรูปร่างและรูปทรง มีค่าเฉลี่ย 4.23 (S.D. = 0.45) ด้านประโยชน์ใช้สอย มีค่าเฉลี่ย 4.19 (S.D. = 0.47) และด้านความสวยงาม มีค่าเฉลี่ย 4.16 (S.D. = 0.47) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษากระบวนการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนตำบลไทยชนะศึกแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) พบว่า กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชน มี 6 ด้าน ดังนี้ 1) บริบทชุมชน 2) การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมชุมชน 3) สร้างแนวคิดและการทดสอบ 4) พัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ 5) สร้างกลยุทธ์ทางการตลาด 6) ประเมินผลกระทบทางสังคมจากการลงทุน ซึ่งกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับธัญชนก หอมสวัสดิ์ และยุพดี ชินพิระเสถียร (2563) ในด้านกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่แบรนด์สบายจิตร มีกระบวนการดังนี้ 1) การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่เดิม 2) การวิเคราะห์ปัจจัยและการค้นหาแนวทางการพัฒนา 3) การค้นหาอัตลักษณ์ของลวดลายจากผ้าทอพื้นบ้านสำหรับการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ 4) การออกแบบและการสร้างสรรค์ลวดลาย และ 5) การประเมินผลการออกแบบ สอดคล้องกับสุชาติา คุ่มสลุต และคณะ (2560) ที่กล่าวถึงการศึกษากระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ของสินค้าโอท็อป (OTOP) ตามแนวคิด One Village One Product (OVOP) ทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การพัฒนาแนวคิดจากการนำทรัพยากร และภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาแนวคิด และให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่โดยความคิดของกลุ่ม 2) การประเมินทางด้านการตลาด ลูกค้า และเทคโนโลยีที่ใช้เบื้องต้น มีการประเมินความเข้มแข็ง และศักยภาพของกลุ่มและวางแผนในการพัฒนาสมาชิกของกลุ่ม โดยคำนึงถึงความสามารถและความพร้อมของสมาชิกในกลุ่ม 3) การประเมินทางด้านธุรกิจ การเงิน และเทคโนโลยีที่ใช้อย่างละเอียด ใช้การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับตลาดและคู่แข่ง เพื่อวางแผนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีความแตกต่างที่มีเอกลักษณ์ที่สามารถแข่งขันได้ 4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ การทดสอบผลิตภัณฑ์ และการทดสอบตลาด มีการสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในทุกกระบวนการเริ่มจากการวางแผนในการผลิต การร่วมสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ร่วมทดสอบผลิตภัณฑ์ และ 5) การวางผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในการนำเสนอเรื่องราวและกล่าวถึงที่มาที่ไปของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มซึ่งเป็นการนำทรัพยากร ภูมิปัญญา เอกลักษณ์ของท้องถิ่นมาผลิต รวมทั้งมีการพัฒนาความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มผ่านการสอดแทรกความรู้และการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกระบวนการผลิต สอดคล้องกับกรรณิการ์ สายเทพ และพิชญา เพิ่มไทย (2560) ในแนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม 1) ต้องมีการรวมกันเป็นเครือข่ายและจัดพบปะกันเป็นระยะ อาทิ เป็นรายเดือนหรือไตรมาส 2) ต้องมีการกำหนดมาตรฐานสินค้าและการควบคุมระบบการผลิตให้มีความสม่ำเสมอ และ 3) ต้องมีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของลูกค้าและเพื่อการส่งออก และสอดคล้องกับจิตพนธ์ ชุมเกตุ (2560) ในการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านไทยมุสลิม อำเภอชะอำจังหวัดเพชรบุรี ที่แสดงถึงคุณค่าและอัตลักษณ์ของชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่ประกอบด้วย การเรียนรู้ภูมิปัญญา การรวมกลุ่ม และการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน 2) กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยพิจารณาถึงทุนของชุมชน การสำรวจตลาด 3) เป็นการจัดการชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และระบบการเรียนรู้โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลาง

รูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอและผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาลด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลไทยชนะศึก ผู้บริโภคมีพึงพอใจด้านประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม รูปร่างและรูปทรง ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย โดยรวมอยู่ที่ 4.19 (S.D. = 0.46) ซึ่งด้านประโยชน์ใช้สอยและความสวยงามมีสอดคล้องกับธีระยุทธ์ เพ็ญชัย และพนาดร ผลัดสุวรรณ (2561) ที่กล่าวถึงประเด็นประโยชน์ใช้สอยว่า มีความสะดวกสบายในการสวมใส่ การตัดเย็บประณีต และสามารถสวมใส่ได้หลายโอกาส ประเด็นความสวยงาม ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามของลวดลายผ้าที่ออกแบบใหม่ ความสวยงามในการตัดเย็บ ความงามของรูปแบบเสื้อ ในด้านรูปร่างและรูปทรงมีความสอดคล้องกับ นริสรา ลอยฟ้าและคณะ (2563) ที่

กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปผ้าทอจากผ้าทอเหลือใช้โดยการแปรรูปเป็นกระเป๋าและการแปรรูปเป็น
สิ่งของเครื่องประดับสตรี โดยมีกรอบของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือ 1) รูปแบบทันสมัยตอบสนองต่อผู้บริโภค
2) ความเป็นเอกลักษณ์ 3) เน้นความเรียบง่าย ชุมชนสามารถผลิตเองได้ 4) ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้ศึกษาสามารถนำกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนตนเอง
2. กิจกรรมที่เกิดในกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำองค์ความรู้ไปต่อยอดกับผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะ
เดียวกัน
3. นำไปใช้เป็นแนวทางการวิชาการ และแนวการเรียนการสอนที่มีบูรณาการจะทำให้ผู้เรียนเข้าถึงชุมชน
มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการพัฒนาควรดำเนินการให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน
2. การใช้เทคโนโลยีในการยกระดับผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ สายเทพ, และพิชญา เพิ่มไทย. (2560). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลแม่ทะ อำเภอมะเข่ จังหวัดลำปาง. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*,
10(2), 1-11.
- คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์เศรษฐกิจฐานราก. (2559). *คู่มือการส่งเสริมการพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานราก*.
กรุงเทพฯ: สถาบันองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
สืบค้น 11 พฤศจิกายน 2564, จาก https://web.codi.or.th/wp-content/uploads/2019/05/Guide_economic_280959.pdf
- จิตพนธ์ ชุมเกต. (2563). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่าง
ยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์* (รายงานการวิจัย). เพชรบุรี: คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธัญชนก หอมสวาสดี, และยุพดี ชินพิระเสถียร. (2563). กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่จากการ
ประยุกต์ใช้ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์บนผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดขอนแก่น : แปรนัยบ้านสบายจิตร์. *วารสาร
อักษรพิบูล*, 1(2), 54-72.
- ธีระยุทธ เฟื่องชัย, และพนาทร ผลัดสุวรรณ. (2561). การออกแบบและพัฒนาชุดแต่งกายจากผ้าทอวิสาหกิจชุมชน
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองสวรรค์ จังหวัดอุดรธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 7(2), 163-177.
- นริศรา ลอยฟ้า, เสาวลักษณ์ รักชอบ, และปาริชาติ รื่นพงษ์พันธ์. (2563). *แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการเพิ่ม
ช่องทางการตลาดผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ*.
ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

- สำนักงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน. (2563). *แผนการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ปี 2562-2565*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน.
- สืบค้น 11 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://cep.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/108/2020/06/OTOPActionPlan62.pdf>
- สุชาติ คุ้มสลด, ยุรพร ศุทธรัตน์, และปริยานุช อภิบุญโยภาส. (2560). การศึกษากระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ของสินค้า OTOP ตามแนวคิด OVOP. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 9(3), 16-28.
- องค์การบริหารส่วนตำบลไทยชนะศึก. (2562). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565)*. สืบค้น 1 มีนาคม 2565, จาก <https://www.thaichanasuek.go.th/projectRev2.php?hd=7>
- เอี่ยม ปัญญา, ต่อม คำแก้ว, สุธรรม ทิพพาหา, ล้วน บุญลือ, ทองปาน ฝันวงศ์, อภิรักษ์ ศรีเพชร, กานต์ ศรีโสภณ, ภาณุพงศ์ คำเครือ, ภาณุวัชร ตันสอน, สาคร ดวงจันทร์, เพชร ลาวจันทร์, วาสนา สายนวน, นุชจริย์ สิทธิวงศ์, นพวรรณ วงค์จักร, ศรีญญา บางคลองน้ำชัย, วารินทิพย์ ทิพพาหา, อัจฉริยา ตรีพุด, และวรวิภา อินคำมา. (2559). *โครงการบูรณาการสายสัมพันธ์และมรดกวัฒนธรรมชุมชนไทยชนะศึกสู่การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลไทยชนะศึก อำเภอกู่เหล็ก จังหวัดสุโขทัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.